

Црна Гора
ЗАВОД ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ

Број: 01-139

Подгорица, 23. 02. 2011 год.

Crna Gora

Zavod za intelektualnu svojinu

MINISTARSTVO EKONOMIJE

-n/r dr. Vladimiru Kavariću, ministru-

Predmet: Informacija o kolektivnom ostvarivanju prava autora u Crnoj Gori i vršenju nadzora nad Organizacijom za zaštitu prava autora muzike-PAM CG

Svrha ostvarivanja autorskog i srodnih prava na kolektivan način

Zakonom o autorskom i srodnim pravima ("Sl. List SCG", broj 61/04 od 24. 12. 2004. godine) (*u daljem tekstu: Zakon*), u Glavi IV, uređeno je ostvarivanje autorskog i srodnih prava. Članom 147 Zakona, utvrđeno je da nosilac autorskog ili srodnog prava može ostvariti svoje pravo individualno ili kolektivno. Shodno propisu koji uređuje oblast zaštite autorskog i srodnih prava, dakle, proizilazi da nosilac prava samostalno donosi odluku da svoja prava vrši individualno ili preko specijalizovane organizacije.

U slučaju korišćenja velikog broja autorskih djela i predmeta zaštite srodnih prava, koja nisu unaprijed određena (javno izvođenje, emitovanje, reemitovanje itd.), mogućnost da korisnik djela stupa u kontakt s autorima, odnosno nosiocima srodnih prava pojedinačno i da sklapa pojedinačne autorske ugovore ili ugovore o npr. korišćenju za svako pojedino djelo, otežan je ili skoro nemoguć u uslovima savremenog života. Takođe, sa stanovišta korisnika autorskih muzičkih djela, tehnički i organizaciono bi bilo neizvodivo da, npr. televizijske i radio stanice, svakodnevno sklapaju toliki broj ugovora sa autorima čija djela emituju u svojim programima. Upravo ovi problemi autora i korisnika autorskih djela i predmeta srodnih prava se prevazilaze i rješavaju putem udruživanja nosilaca prava u organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava U takvom slučaju

Bulevar Revolucije br. 9, 81000 Podgorica
Tel: (+382) 20 246 499; fax: (+382) 20 246 496
e-mail: ziscg.ipom@gmail.com
www.ziscg.me

odgovarajući ugovor može se sklopiti na taj način da umjesto autora, odnosno nosioca srodnih prava ugovor sklapa organizacija za kolektivno ostvarivanje prava. Članom 150 Zakona utvrđeno je da nosilac autorskog odnosno srodnog prava, preko organizacije kolektivno ostvaruju isključiva imovinska prava, odnosno srodna prava, kao i pravo na potraživanje naknade za sva svoja djela, odnosno predmete srodnopravne zaštite. Nosioци autorskog, odnosno srodnih prava ugovorom, na isključiv način, ustupaju svoja prava organizaciji, sa nalogom da ona u svoje ime a za njihov račun zaključuje ugovore sa korisnicima autorskih djela i predmeta srodnih prava o neisključivom ustupanju tih prava. U slučaju ostvarivanja prava na naknadu, nosioци autorskog, odnosno srodnih prava daju nalog organizaciji da u svoje ime a za njihov račun naplati naknadu od korisnika.

Organizacija je neprofitni subjekat, finansira se iz prihoda koji je prikupljen od korisnika, srazmjerno svojim stvarnim i opravdanim troškovima poslovanja-troškovima rada organizacije. To znači da prihod koji organizacija ostvaruje od naplate naknade za iskorišćavanje predmeta zaštite po utvrđenoj tarifi, nije zarada organizacije, već je to imovina koja pripada njenim članovima-autorima.

Da bi nosiocima autorskog i srodnih prava omogućile da budu predstavljeni na međunarodnom nivou, ove organizacije sklapaju recipročne ugovore sa drugim takvim organizacijama širom svijeta. Razvoj kolektivnog ostvarivanja prava ubrzo je učinio da su, prvo, organizacije za kolektivno ostvarivanje prava u pojedinoj zemlji počele da zastupaju sve nosioce prava određene vrste, a zatim su se sa srodnim organizacijama u raznim zemljama počele povezivati ugovorima o uzajamnom zastupanju. Stupajući sve zajedno u svjetske asocijacije srodnih organizacija (npr. CISAC za društva za zaštitu muzičkih, književnih i likovnih prava), pa su se organizacije konačno udružile i u globalne, nadnacionalne asocijacije.

Sve je to rezultiralo time da je u svim modernim zemljama, bilo na zakonodavnom bilo na faktičkom nivou, uspostavljen sistem koji karakterišu pravila da u jednoj zemlji poslove kolektivnog ostvarivanja prava vrši jedna organizacija za sve pripadnike jedne grupe nosilaca prava i da takava organizacija ostvaruje prava ne samo domaćih, već i stranih nosilaca prava. Predmet zaštite u odnosu na korisnike zato, logično nisu pojedinačno nabrojana djela, već cjelokupni svjetski repertoar.

Organizacija može biti privatnopravni ili javnopravni entitet, što zavisi od pravnih, ekonomskih, kulturnih, socijalnih i političkih uslova u svakoj pojedinoj zemlji, pri čemu i odgovarajuća tradicija predstavlja značajan faktor u tom pogledu. Privatne organizacije postoje u razvijenim zemljama slobodne tržišne privrede, kao i u velikom broju zemalja u razvoju. Uporednopravna analiza pokazuje da privatna organizacija može biti osnovana kao udruženje nosilaca prava (GEMA u Njemačkoj, SACĒm u Francuskoj, SUIISA u Švajcarskoj, ASCAP u

SAD), kao i organ takvog udruženja (COPYWEDE je organ Unije švedskih autora), ili kao preduzeće, bilo u obliku akcionarskog društva (BMI i SESAC u SAD) ili društva sa ograničenom odgovornošću (GVL u Njemačkoj, MCPS u Velikoj Britaniji). Na osnovu Zakona o autorskom i srodnim pravima, organizacija je privatnopravni entitet. Organizacija se ne smatra privrednim subjektom u smislu propisa koji uređuje pravni položaj privrednog društva, jer se ne osniva radi sticanja dobiti. Razlog tom ograničenju leži u činjenici da prihodi koje organizacija ostvaruje potiču od naknade za iskorišćavanje predmeta zaštite koju organizacija, po definiciji svog pravnog položaja, mora ustupiti nosiocima prava. To znači da ona ne može težiti profitu niti proširivati svoju privrednu djelatnost bilo kojim aktivnostima koje bi mogle zamijeniti ili preusmjeriti tokove novca koji organizacija ubira. Javne organizacije postoje u određenom broju zemalja u razvoju, uglavnom u Africi, a do nedavno su funkcionisale i u nekim državama Istočne Evrope. U ovom slučaju, država se ne zadovoljava samo time da zakonskim putem prizna subjektivno autorsko pravo, već ima i aktivnu ulogu u osnivanju institucije za kolektivno ostvarivanje prava. To rješenje je primjereno izvjesnim afričkim zemljama u kojima autori nemaju dovoljno finansijskih sredstava za pokriće troškova osnivanja organizacije. U većini slučajeva, privatnopravni, odnosno javnopravni karakter organizacije ne postoji u čistom obliku u praksi. S jedne strane, u mnogim zemljama se privatnoj organizaciji priznaje status pravnog subjekta od javnog interesa, pri čemu njeno osnivanje i poslovanje podliježu državnoj kontroli. S druge strane, nosioci prava su, obično, zastupljeni u upravnom tijelu javne organizacije i mogu da u većoj ili manjoj mjeri utiču na njeno djelovanje. Dva su osnovna razloga koja opravdavaju državnu kontrolu nad organizacijom: organizacija je pravni subjekat od javnog interesa i mogućnost organizacije da zloupotrijebi svoj monopolski položaj u okviru određene specijalizacije na odnosnom tržištu.

Na osnovu člana 154 Zakona o autorskom i srodnim pravima kolektivno ostvarivanje prava može obavljati organizacija nosilaca prava koja ima za obavljanje takve djelatnosti odobrenje Zavoda za intelektualnu svojinu (*u daljem tekstu: Zavod*). Zavod može izdati odobrenje za obavljanje predmetne djelatnosti samo jednoj organizaciji, koja ispunjava uslove iz člana 155 Zakona. Zavod će izdati pomenutu dozvolu za pojedinu vrstu nosilaca prava, i to onoj organizaciji koja ima najveći broj članova na osnovu dobijenih punomoći, uz primjeren broj ugovora o uzajamnom zastupanju sa stranim organizacijama. Organizacija može ostvarivati jednu, dvije ili više vrsta prava koja se, po pravilu, odnose na pojedinu vrstu nosilaca autorskog prava, odnosno srodnih prava.

Kolektivno licenciranje ima mnoga preimućstva za korisnike i nosioce prava. Mogućnost obavljanja svih poslova na jednom mjestu uveliko smanjuje administrativni teret koji snose korisnici i nosioci prava, ne samo što kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava nosiocima prava omogućava ekonomičnost u pogledu administrativnih troškova, već isto čini i u pogledu

Bulevar Revolucije br. 9, 81000 Podgorica
Tel: (+382) 20 246 499; fax: (+382) 20 246 496
e-mail: ziscg.ipom@gmail.com
www.ziscg.me

istraživanja i razvoja u cilju stvaranja digitalnih sistema koji omogućavaju efikasniju borbu protiv piraterije. Pored toga, kolektivno licenciranje je značajan faktor za uspostavljanje ravnoteže. Bez kolektivnog sistema u kojem učestvuju svi subjekti na tržištu, mali i srednji nosioci prava, kao i mali i srednji korisnici, bili bi, naprosto, isključeni sa tržišta.

Organizacija za zaštitu prava autora muzike - PAM CG

Rešenjem Zavoda za intelektualnu svojinu SCG br. 221001/1-05 od 09.01. 2006. godine, dozvolu za rad dobila je prva organizacija za kolektivno ostvarivanje prava autora za muzička djela sa riječima i bez riječi iz Crne Gore. Organizacija posluje pod imenom Organizacija za zaštitu prava autora muzike - PAM CG, sa sjedištem u Podgorici.

Na osnovu pomenutog Rješenja Zavoda za intelektualnu svojinu SCG, ova organizacija je dobila dozvolu za obavljanje djelatnosti iz čl. 20, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32 i 38 Zakona. Podnosioci zahtjeva Udruženje kompozitora Crne Gore i Muzička asocijacija Crne Gore između ostalog priložili su: Ugovor o osnivanju Organizacije za zaštitu prava autora muzike PAM CG, od 06. 12. 2005. godine i Prijedlog Statuta Organizacije za zaštitu prava autora muzike PAM CG, usvojen 07. 12. 2005. godine. Rješavajući po podnijetom zahtjevu, Zavod za intelektualnu svojinu SCG utvrdio je da PAM CG ispunjava uslove iz člana 155 Zakona, tj. da ima sjedište u Crnoj Gori; njeni osnivači predstavljaju većinu nosilaca autorskog prava iz oblasti muzike u Crnoj Gori i da ima kadrovske, finansijske, tehničke i organizacione pretpostavke da može efikasno da ostvaruje prava domaćih i stranih autora muzike. To znači da je PAM CG predhodno dobila saglasnost nadležne institucije na osnivačke akte. Pošto je Statut organizacije njen osnovni akt, onda i svi ostali opšti i pojedinačni akti moraju biti u skladu sa statutom. Iz tog razloga opravdano je da uskladenost Osnivačkog akta i Statuta sa odredbama Zakona bude još jedan uslov za izdavanje dozvole za rad organizaciji. Naime, ukoliko su Osnivački akt i Statut organizacije u skladu sa odredbama Zakona, onda je opravdano pretpostaviti da će i svi drugi opšti i pojedinačni akti organizacije biti u skladu sa ovim Zakonom. (*U prilogu: Ugovor o osnivanju od 06.12. 2005. godine i osnivački Statut od 07. 12. 2005. godine*).

PAM CG je samostalni pravni subjekt, organizacija *sui generis*. Zakon o autorskom i srodnim pravima je esencijalni propis koji reguliše pitanje kolektivnog ostvarivanja prava, pa tako i pitanja kolektivnog ostvarivanja prava autora muzike čija prava štiti PAM CG. Ova organizacija je poseban subjekt prava koji ima svoje organe upravljanja, nad kojim Zavod vrši poslove nadzora.

U članu 166 Zakona utvrđeno je da se na organizaciju shodno primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje pravni položaj preduzeća, ako Zakonom o

Bulevar Revolucije br. 9, 81000 Podgorica
Tel: (+382) 20 246 499; fax: (+382) 20 246 496
e-mail: ziscg.ipom@gmail.com
www.ziscg.me

autorskom i srodnim pravima nije drukčije određeno, tj. supsidijerna primjena ovog propisa. Zakon kojim se uređuje pravni položaj preduzeća u Crnoj Gori je Zakon o privrednim društvima („ Sl. List RCG, br. 06/02 od 08. 02. 2002, „ Sl. List CG“, br. 17/07 od 31. 12. 2007, 80/08 od 26. 12. 2008).

PAM CG je registrovana u Privrednom sudu, na osnovu člana 2 Zakona o privrednim društvima ne kao: preduzetnik; ortačko društvo – „OD“; komanditno društvo- „KD“; akcionarsko društvo- „ AD“; društvo sa ograničenom odgovornošću- „DOO“; dio stranog društva, već kao poseban oblik organizovanja.

Svi oblici obavljanja privrednih djelatnosti osnivaju se radi sticanja dobiti i prilikom svog osnivanja u društvo unose određeni kapital, što nije slučaj sa organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava, pa tako ni sa organizacijom za kolektivno ostvarivanje prava autora muzike Crne Gore- PAM CG.

Ugovorom o osnivanju PAM CG, zaključenim između Udruženja kompozitora Crne Gore i Muzičke asocijacije Crne Gore, od 06. 12. 2005. godine, određeni su uslovi pod kojima se osniva PAM CG. Članom 6 Ugovora, utvrđeno je da su **osnivači** PAM CG Udruženje kompozitora Crne Gore i Muzička asocijacija Crne Gore, odnosno autori učlanjeni u ove dvije organizacije. Pored osnivača, **članovi** organizacije su i svi autori i nosioci autorskog prava sa teritorije CG, čija autorka prava štiti PAM CG na osnovu Zakona ili na osnovu punomoćja. To znači da su članovi ove organizacije i oni autori koji u trenutku osnivanja PAM CG nijesu bili učlanjeni u Udruženje kompozitora Crne Gore ili u Muzičku asocijaciju Crne Gore, kao i da i ovi autori mogu da uživaju prava redovnih članova PAM CG.

Nosioci autorskog prava na osnovu člana 150 Zakona o autorskom i srodnim pravima daju punomoćje organizaciji i na osnovu tog punomoćja organizacija je dužna da u svoje ime a za račun nosilaca prava ostvaruje **isključiva imovinska prava kao i pravo na potraživanje naknade za svoja djela**. Autor je lice koje je stvorilo autorsko djelo i on je nosilac autorskog prava na svom autorskom djelu. Nosioci autorskih prava po slovu zakona, kao i na osnovu Ugovora o osnivanju PAM CG i osnivačkog Statuta PAM CG nijesu Udruženje kompozitora Crne Gore (koje u momentu osnivanja PAM CG nije bilo podijeljeno, odnosno u raskolu), niti Muzička asocijacija Crne Gore, već autori učlanjeni u ovim udruženjima, kao i autori muzike koji nijesu članovi niti jednog od ova dva udruženja. U trenutku osnivanja PAM CG većina autora muzike u Crnoj Gori bila je učlanjena u ova dva udruženja. To znači da su većinu autora muzike u Crnoj Gori u trenutku osnivanja PAM CG predstavljali autori učlanjeni u ova dva udruženja. Da bi se ispunio jedan od osnovnih uslova za osnivanje organizacije za kolektivno ostvarivanje prava autora iz člana 155 Zakona, njeni osnivači su morali da predstavljaju većinu nosilaca autorskog prava iz oblasti muzike.

Članom 18 Ugovora o osnivanju PAM CG od 06.12.2005. godine, utvrđeno je da su redovni članovi PAM CG **svi autori i nosioci autorskih prava sa teritorije CG** koji su ugovorom o isključivom ustupanju prava povjerili PAM CG

Bulevar Revolucije br. 9, 81000 Podgorica
Tel: (+382) 20 246 499; fax: (+382) 20 246 496
e-mail: ziscg.ipom@gmail.com
www.ziscg.me

ostvarivanje svojih imovinskih ovlaštenja i imaju pravo da biraju i budu birani u organe PAM CG. Članom 19 Ugovora o osnivanju utvrđeno je da su vanredni članovi PAM CG svi autori i nosioci autorskih prava čija autorska prava štiti PAM CG na osnovu Zakona. U članu 24 utvrđeno je da je Skupština PAM CG najviši organ organizacije, koju čini 20 članova koje delegiraju redovni članovi. Takođe, postoje i autori muzike koji nijesu članovi Udruženja kompozitora Crne Gore, niti članovi Muzičke asocijacije Crne Gore, a koji su dali punomoćje za zastupanje PAM-u CG. Samim činom davanja punomoćja za zastupanje, ovi autori su automatski ovlašćeni u da budu predstavnici u organima upravljanja PAM CG, čak iako nijesu članovi Udruženja kompozitora Crne Gore ili Muzičke asocijacije Crne Gore.

Članom 18 Statuta PAM CG, od 07. 12. 2005. godine, utvrđeno je da je Skupština najviši organ organizacije. **Svi članovi Organizacije, u skladu sa članom 10 Statuta, biraju svojih 20 predstavnika za Skupštinu.** Član 10 predviđa da članovi Organizacije koji su sa Organizacijom zaključili ugovor o isključivom ustupanju prava (redovni članovi PAM CG) i time povjerali Organizaciji ostvarivanje svojih imovinskih ovlaštenja, imaju pravo da biraju i budu birani u organe upravljanja. Članovi dakle moraju ispuniti uslove predviđene Zakonom i Statuom PAM CG za redovno članstvo da bi mogli biti izabrani za organe upravljanja, tj: da su autori muzike; da su državljani Crne Gore; da su punomoćjem o zastupanju povjerali organizaciji ostvarivanje imovinskih ovlaštenja. Nigdje u svijetu nije poznat slučaj da je član organa upravljanja u organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava autora, lice koje je dalo punomoćje drugoj organizaciji da ga zastupa. Na osnovu ove odredbe Statuta, kao i na osnovu uporedne prakse drugih zemalja (izuzev nekoliko afričkih zemalja), utvrđeno je da paritetni princip prema kojem bi Udruženje kompozitora i Muzička asocijacija birali po 10 svojih predstavnika za Skupštinu PAM CG bilo nemoguće postići, tim prije što je veliki dio autora muzike koje zastupa PAM CG nezavisan, tj. nije učlanjen u bilo koje od pomenuta dva udruženja. Uspostavljanjem paritetnog principa, uskratilo bi se pravo nezavisnim autorima da biraju i budu birani za predstavnike organa upravljanja PAM CG, bez obzira na to što su dali punomoćje o zastupanju PAM CG i na taj način postali redovni članovi PAM CG. Da bi neko mogao biti izabran za člana Skupštine organizacije, kao i da bi ostvario pravo da bira i odlučuje, mora biti redovan član PAM CG, tj zaključiti ugovor o isključivom ustupanju prava i time povjeriti PAM CG ostvarivanje svojih imovinskih ovlaštenja (član 10 Statuta).

Statutom PAM CG, kako osnivačkim tako i važećim, predviđene su i nadležnosti Upravnog odbora. U članu 23 osnivačkog Statuta, kao i u članu 26 važećeg Statuta od 03.11.2010.godine, u nadležnosti je ovog tijela da odlučuje o isključenju člana iz Organaizacije. Takođe, članom 26 Ugovora o osnivanju PAM CG utvrđeno je da za svoj rad, Upravni odbor odgovara Skupštini PAM CG.

Bulevar Revolucije br. 9, 81000 Podgorica
Tel: (+382) 20 246 499; fax: (+382) 20 246 496
e-mail: ziscg.ipom@gmail.com
www.ziscg.me
